

“The delicious breath of rain was in the air” [5, p. 76]; “There were patches of blue sky showing here and there through the clouds that had met and piled one above the other in the west facing her window” [5, p. 76].

The author also uses metaphors and a widow’s independence to show her view that marriage is oppressive: “When the storm of grief had spent itself she went away to her room alone” [5, p. 76]. A “storm of grief” is also a metaphorical description of the feeling that carries out the loss of someone we love: “The delicious breath of rain was in the air note the passing storm of grief” [5, p. 76]; “She was drinking the very elixir of life through that open window” [5, p. 78].

In conclusion, we may state that metaphor is a figure of speech which represents an implicit, implied or hidden comparison between two things that are unrelated but share some common characteristics. The function of metaphor varies from compliment to abasement; from the central concept of an idea to a minor beauty; from clarifying a point by analogy to stimulating the thought of audience by startling; and merely nothing a likeness to evoking associations and emotions.

REFERENCES

1. Антрушина Г. Б., Афанасьева О. В., Морозова Н. Н. Лексикология английского языка. / Г. Б. Антрушина. – М. : Дрофа, 2000. – 288 с.
2. Арнольд И. В. Стилистика современного английского языка. / И. Арнольд. – Ленинград : Просвещение, 1973. – 246 с.
3. Лотоцька К. Стилистика англійської мови : Навч. посібник. / К. Лотоцька. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 254 с.
4. Chopin K. The Awakening. / K. Chopin. – New York : W. W. Norton & Company, 1994. – 1014 p.
5. Chopin K. The Story of an Hour. / Ed. Emily Toth. – New York : Penguin, 1991. – Pp. 76–79.
6. Galperin I. R. Stylistics. / I. Galperin. – М. : Higher School, 1977. – 219 p.
7. Lakoff G., Jonson M. Metaphors We Live By. The University of Chicago Press. / G. Lakoff. – Chicago and London 1980. – 327 p.
8. Rowland B. Birds with Human Souls : A Guide to Bird Symbolism. / B. Rowland. – Knoxville : U of Tennessee, 1978. – 233 p.
9. Sosnovskaya V. Analytical Reading. / V. Sosnovskaya. – Moscow : Higher School Publishing House, 1974. – 266 p.

Чернишенко А. С.

група 3 ГМЛА (Бердянський державний педагогічний університет)
Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор Філоненко С. О.

ВІД КОНФЛІКТУ ДО ДІАЛОГУ: ВЗАЄМОДІЯ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА ШОТЛАНДСЬКОЇ КУЛЬТУР У РОМАНІ «ЧУЖОЗЕМКА» ДІАНИ ГЕБЕЛДОН

У масовій літературі межі ХХ–ХХІ століть відбувається актуалізація проблеми етнокультурного діалогу. У глобалізованому мультикультурному просторі тема діалогу та конфлікту культур посідає значне місце в різних аспектах: політичному, економічному, соціальному, філософському, культурологічному. За визначенням Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури, «міжкультурний діалог охоплює відкриту взаємодію між індивідами різного культурного походження з метою розуміння взаємного світосприйняття. Це дає людям змогу зрозуміти походження своїх відмінностей і також оцінити свої спільні риси, які вони поділяють. Міжкультурний діалог – це важливий крок для того, щоб подолати бар'єри, що розділяють людей і групи» (Тут і далі переклад з англійської наш. – А. Ч.) [2, p. 16].

До питання діалогу й конфлікту культур Англії та Шотландії зверталися письменники Діана Гебелдон у циклі романів «Чужоземка», Ренделл Воллес у романі «Хоробре серце», Джон Кінросс у романі «Бій Англії і Шотландії», Джейн Портер у романі «Шотландські вожді», Пітер Траквер у романі «Меч свободи». Ця проблема висвітлювалася і в

кінематографі, наприклад у фільмах Джозі Рурка «Марія – королева Шотландії», Девіда Маккензі «Король поза законом» та ін. Попри важливість та актуальність теми взаємодії англійської та шотландської культур, досі не здійснено її комплексного аналізу в циклі романів «Чужоземка» американської письменниці Діани Гебелдон.

Діана Джин Гебелдон (Diana Jean Gabaldon, 1952 р) – сучасна авторка бестселерів. Надзвичайною популярністю серед широкої аудиторії користується її цикл романів «Чужоземка» (Outlander). Її творам властива оригінальна композиція, використання мотиву «подорож у часі», висока динаміка дії, прийоми таємниці та інтриги, саспенсу та перспекції.

Доробок авторки охоплює дев'ять знакових романів-бестселерів, у яких розгортається проблема культурного діалогу та конфлікту шотландців і англійців, відбувається переміщення в часі між 1743 та 1945 роками: «Чужоземка» («Outlander», 1991), «Бабка в бурштині» («Dragonfly in Amber», 1992), «Мандрівниця» («Voyager», 1993), «Барабани осені» («Drums of Autumn», 1996), «Вогняний хрест» («The Fiery Cross», 2001), «Дихання снігу і попелу» («A Breath of Snow and Ashes», 2005), «Луна з минулого» («An Echo in the Bone», 2009), «Написано кров'ю мого серця» («Written in My Own Heart's Blood», 2014), «Йди, скажи бджолам, що мене не буде» («Go tell the bees that I'm gone», 2021). За їх мотивами упродовж 2014–2021 років була знята телевізійна адаптація – серіал «Чужоземка» (режисер – Рональд Д. Мур). Романістка-американка пояснила мотив вибору локації: «я завжди відчувала, що Шотландія – мій другий дім» [3]. Розглянемо діалогічні та конфліктні відношення культур у першому романі циклу «Чужоземка».

Роман «Чужоземка» (англ. outlander; гельською мовою sassenach) Діани Гебелдон синтезує ознаки пригодницько-історичної, романтичної історій та фентезі, що актуалізує популярні формули сучасної масової літератури. Концептуальна назва роману американської авторки, що стосується передусім головної героїні – мандрівниці в часі, генерує додаткові смисли твору. У ньому описано тривалий конфлікт Англії і Шотландії, що засновано на історичних фактах: битва при Беннокберні (1314 р.) повстання якобитів (1745 р.), битва при Каллодені (1746 р.). Історичним тлом для циклу романів стало безжалісне протистояння англійців і шотландців, які прагнули відстояти національну незалежність. Авторка порушує проблеми, пов'язані з минулим і сучасним обох етносів, культурною своєрідністю, релігійними та звичасвими відмінностями та ін.

Ключовим мотивом твору є переміщення в часі і просторі через дотик до кам'яного стовпу «Крейк-на-Дун» головної героїні Клер Бічем: з Англії ХХ ст. після Другої світової війни в іншу епоху – 1743 рік у Шотландію, місто Інвернесс. У чужому та інакшому для неї світі (за релігією, мовою, звичаями) жінка має соціокультурно та психологічно адаптуватись. Клер повинна пристосуватися до світу, де роль жінки другорядна, де вона має в усьому підкорюватися чоловікам і не має права голосу. Усталені норми шотландського життя й побуту викликають в героїні неприйняття та ностальгію за цивілізацією, рідним домом та чоловіком Френком Рендаллом, який залишився в 1945 р. Прикметно, що вже з самого початку історії шотландці постають перед Клер як кровожерні істоти, варвари, які «жадають експедицій та крові задля того, аби розвіяти нудьгу повсякденного буття» [1, с. 146]. Історично відомо, що у ХVІІІ столітті ставлення шотландців до англійців було вкрай ворожим через постійне приниження і пригноблення, що виливалося в повстання й кровопролитні війни. З часом Клер Бічем починає розуміти істинні причини історичного конфлікту. Будучи англійкою-«чужоземкою», гостею в замку клану Маккензі, героїня поступово усвідомлює спосіб життя і світогляд шотландців, їхню самобутню міфологію і фольклор. Риси шотландського «варварства» в очах людини ХХ століття врівноважуються в сюжеті добрими, шляхетними вчинками мешканців гір, їхньою гідністю, відданістю, мужністю, поетичністю натури.

Культурний діалог проявляється через романтичну лінію твору – стосунки Клер Бічем і шотландського воїна Джеймса Фрейзера, які мусили стати подружжям, щоб вберегти героїню від жорстокості англійців. Взаємини цієї пари демонструють відмінності в світогляді і способі життя і шлях до кохання і взаєморозуміння. Англійка Клер, військова медсестра у ХХ столітті,

допомагає шотландцям як цілителька, вчить гельську мову, адаптується до манери спілкування, етикету, законів. Шотландці спершу сприймають чужинку як ворога – шпигунку, авантюристку чи відьму: «мешканці села нишком робили знак «від дурного ока» коли я проходила повз» [1, с. 145]. З часом її починають цінувати як помічницю, людину з сильним і волелюбним характером, що зрозуміло шотландцям.

Проведене дослідження встановило, що міжкультурний діалог та конфлікт культур Англії і Шотландії в романі «Чужоземка» Діани Гебелдон є стрижневою темою оповіді, що розкриває спектр культурних, історичних, гендерних, релігійних, психологічних проблем. Рецепти толерантності ХХ століття та переоцінка історичного досвіду у відносинах англійців та шотландців дали змогу головній героїні перейти від неприйняття культурної інакшості до її розуміння й прийняття.

ЛІТЕРАТУРА

1. Gabaldon, Diana. *Outlander: a novel* / New York: Delacorte Press. 1991. 640 p.
2. Ratzmann, Nora. *Intercultural dialogue: a review of conceptual and empirical issues relating to social transformation: working paper* / United States: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. 2019. 108 p.
3. Richards, Linda. January Interview. Diana Gabaldon. URL: <https://www.collectionscanada.gc.ca/eppp-archive/100/202/300/january/2000/00-07-24/gabaldon.html>

Чернишенко А. С.

група 3 ГМЛА (Бердянський державний педагогічний університет)
Науковий керівник – канд. філол. нук, доцент Богдан В. В.

ДО ПИТАННЯ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ПРИЄДНУВАЛЬНОЇ КОНСТРУКЦІЇ ТА ПАРЦЕЛЬОВАНОГО РЕЧЕННЯ

Проблема розрізнення діаметрально протилежних процесів у синтаксисі (приєднування та парцеляції) була і досі залишається одним з найбільш дискусійних питань. Приєднувальна конструкція (ПК) – бінарна текстова одиниця, частини якої оформлені як окремі речення (базове висловлення і приєднувальну частину (ПЧ), але змістовно поєднані за допомогою приєднувального сполучникового засобу, омонімічного підрядному або сурядному (ПСЗ) [1; 3]. Як слушно наголошує О. Пустовар: «Парцельоване речення (ПР) – синтаксична універсалия мовлення, яка базується на розділенні цілісного речення на декілька ізольованих висловлень, що відокремлюються один від одного графічно і просодично [5, с. 14].

Труднощі їх розмежування вбачаються в необмеженості поняття «парцеляція» чіткими граматичними нормами, що й обумовлює існування полярних поглядів на ПК і ПР: а) заперечення існування ПР взагалі [6]; б) невизнання приєднування й ПК взагалі [2]; в) ототожнення ПК із приєднуванням або з її другим компонентом (ПЧ); г) визнання і ПК, і ПР з намаганням висунути критерії розмежування цих зовнішньо ізоморфних текстових одиниць [1; 3; 7].

В основі такого розмаїття думок лежать деякі спільні риси, притаманні і ПК, і ПР: 1) двокомпонентний склад із фіксованим розташуванням частин (автосемантична частина + синсемантична); 2) інтонаційна розірваність; 3) значуща пауза; 4) експресивне виділення другої частини (приєднаної або відділеної).

Але ці дві одиниці експресивного синтаксису принципово відрізняються одна від одної. На думку В. Рінберга: «Парцеляція – це зворотній процес по відношенню до приєднування (розділення, розчленування вже готового висловлення): «спосіб організації кожної структури походить з полярних синтаксичних широт...» [7], тобто в ПК її ПЧ незаплановано додається до базового висловлення, а в ПР парцелят выводиться за його межі, формально становлячись синтаксично окремим, але фактично залишаючись членом ПР.